

IZDELAVA VARNOSTNEGA NAČRTA Z OTROKI IN MLADIMI

OPOZORILO

Otroke nasilje v družini ogroža, ne glede na to, ali ga doživljajo neposredno ali posredno (so prisotni ali vejo za nasilje enega starša nad drugim). Varnostni načrt je uporaben le v primerih, ko je otrok ogrožen posredno, seveda pa tudi takrat ne zagotavlja otrokove varnosti, temveč zgolj zmanjšuje njegovo ogroženost. Varnostni načrt torej ni rešitev za nasilje v družini, je le eno izmed orodij, ki so lahko v pomoč.

Pojasnilo: v pričujočem dokumentu uporabljamo ženski spol za žrtve nasilja in moški spol za povzročitelje nasilja, saj je v več kot 90 % žrtev nasilja v družini ženska. Pri tem opozarjamo, da vse zapisano velja tudi v primerih, ko je povzročiteljica nasilja ženska in žrtev moški.

Pri izdelavi varnostnega načrta z otroki¹ vključite sledeča sporočila:

1. Pojdi na varen kraj.
2. Ne posreduj.
3. Pokliči na pomoč.
4. Nisi sam_a.
5. Nisi kriv_a. Nisi odgovoren_na.
6. Nasilje v družini je nevarno in kaznivo dejanje.

1. POJDI NA VAREN KRAJ

- Z otrokom poiščita osebe v njegovem življenju, s katerimi se počuti varno.
- Narišite zemljevid ali načrt njegovega doma.
- Raziščita možnosti, kam lahko gre ali kaj lahko počne, če se ne počuti varno, ko se dogaja nasilje. Morda k sosedom_am? Ali jih otrok pozna? Je pri njih varno? Bi pomagali_e?
- Če otrok živi izven mesta ali na samem, daleč od drugih ljudi - kje zunaj doma bi lahko našli varen kraj?
- Če meni, da bo med izbruhoma nasilja varneje zunaj doma, razmislita, kam naj gre. Lahko se tudi dogovori z mamo, kje se dobita, ko se nasilje konča. Razmislita, kako lahko pride do tja.

---

¹ Zaradi lažje berljivosti v besedilu uporabljamo le besedo otrok, ki pa se nanaša tudi na mladostnike in mladostnice.

- Skupaj načrtujta, kje naj hrani svoje posebno premoženje (ljubljenčka, predmete s čustveno vrednostjo, morebitne dokumente ...), če bo moral na hitro zapustiti dom.
- Otrok naj ima, če je to možno, pri sebi vedno nekaj denarja, s katerim bo lahko poklical z javnega telefona ali si plačal prevoz.
- Mnogi otroci imajo mobilne telefone. Če ga otrok ima, ga ne pozabite vključiti v varnostni načrt. Naj ga ima vedno pri sebi, tako doma kot izven doma.

Seznajte otroka z možnostjo, da lahko pokliče Telefon za otroke in mladostnike - TOM (116 111, vsak dan od 12.00 do 20.00), v kolikor ga to ne bo dodatno ogrozilo. Prav tako naj si zapomni številko policije 113.

2. NE POSREDUJ

Z otrokom se pogovorite o tem, da je lahko posredovanje pri nasilju, ki se dogaja nad drugim družinskim članom_ico, za njega nevarno. Govorite o tem, da je normalno, da si bo želel ustaviti nasilje in pomagati. Poudarite, da bo tako za njega kot za njegovega starša varneje, če se ne vmeša. Če bi kljub temu rad ostal blizu, naj se umakne nekam, kjer ga ne bo videti (v sobo ...) in naj ima, če je to možno, pri sebi telefon.

V nekaterih primerih je pomembno, da otrok sledi svojim občutkom. Morda bo takrat zakričal ali začel jokati in tako dejansko ustavil nasilje. Vseeno pa moramo otroku jasno povedati, da ustavljanje nasilja ni njegova dolžnost.

3. POKLIČI NA POMOČ

Z otrokom se pogovorita, kako lahko v času, ko se dogaja nasilje, poišče pomoč. Pojdita skupaj skozi vse korake, ki so potrebni pri pogovoru z reševalci_kami oz. policijo. Z mamo se morda lahko dogovori za geslo, ki ga bo izrekla, ko bo želela, da pokliče policijo.

Z otrokom se pogovorite o vlogi policije pri varovanju ljudi in ga spodbudite, da jih pokliče na pomoč, ko je to potrebno. Povejte mu, da je ob klicu na 113 dobro ostati na zvezi, dokler policija ne prispe. V kolikor bi bilo to prenevarno, naj slušalko odloži iz rok, a tako, da je zveza še vedno vzpostavljena.

4. NISI SAM_A

Spodbudite otroka, naj razmisli, katere so tiste osebe, s katerimi bi se lahko pogovoril o nasilju v njegovi družini. Pomagajte mu, da ugotovi, da ni tako sam, kot se mu morda zdi. Nekaj idej:

- družinski član_ica (teta, stric, stari starši, bratranec ...),
- prijatelj_ica,

- starši prijateljice_prijatelja,
- sosed_a,
- učitelj_ica, ravnatelj_ica, svetovalna delavka_ec ali katerakoli druga oseba, zaposlena na šoli oz. v vrtcu,
- varuška ali varuh,
- trener_ka, vodja pri tabornikih ...,
- župnik, imam, kaplan ali drugo osebje v cerkvi,
- svetovallec_ka na TOM telefonu ...

5. NISI KRIV_A, DA SE DOGAJA NASILJE. NISI ODGOVOREN_A ZA NASILJE.

Otroku poudarite, da za nasilje nikakor ni kriv on. Tudi če med izbruhoma nasilja sliši svoje ime, ali se zdi, da je nasilje posledica nečesa, kar je rekel oz. naredil, mu zagotovite, da to ni razlog za nasilje.

Otroci so pogosto v konfliktu glede svojih občutkov do povzročitelja. Na primer, radi bi pomagali mami, zato pokličejo policijo. Nato jih prežame občutek krivde, da so spravili v težave očeta. Če ima otrok slabo vest, ker je poklical policijo, mu potrdite, da je ravnal pravilno.

6. NASILJE V DRUŽINI JE NEVARNO IN KAZNIVO DEJANJE

Otroku posredujmo naslednja sporočila:

- Nasilje v družini je nevarno, ljudje lahko utrpijo poškodbe.
- Z zakonom je prepovedano, da smo do nekoga nasilni, ga poškodujemo.
- V redu je, če imaš rad starša, ki povzroča nasilje, a zavračaš njegovo vedenje.
- V redu je, če se umakneš na varno pred osebo, ki povzroča nasilje.

ZAKLJUČEK IZDELAVE VARNOSTNEGA NAČRTA - POVZETEK

Skupaj z otrokom naredita povzetek vsega, kar sta ugotovila, načrtovala. Kadar je primerno in možno, se pogovorite o izdelanem varnostnem načrtu tudi z njegovo materjo oz. nezlorablajočim staršem ali skrbnikom_co.

VARNOSTNI NAČRT ZA STIKE MED POVZROČITELJEM IN NJEHOVIMI OTROKI

Načrtovanje stikov s staršem, ki povzroča nasilje, lahko pomaga, da so otroci pred stikom manj prestrašeni ter razvijejo varnostne mehanizme, s katerimi lahko zmanjšajo možnost nasilja med stiki. Varnostni načrt je potrebno obnoviti pred in po stikih.

Dejavniki, o katerih se je potrebno pogovoriti z otrokom pri načrtovanju stikov s povzročiteljem:

a) **Pogovorite se o morebitnih sprožilcih** za izbruh očetovega² nasilnega vedenja (če se pogovarjate z majhnim otrokom, mu razložite, kaj so sprožilci). Poslušajte, kako se je z njimi spoprijemal v preteklosti. Če se ne spomni nobenih sprožilcev, se pogovorite, kaj bi lahko bili sprožilci med stiki. Skupaj načrtujta, kako naj ravna, če med njegovim stikom te sprožilce opazi. Lahko tudi poskusita z igro vlog.

b) Pogovorita se in načrtujta vse potrebno v zvezi z **vplivom alkohola/drog** na očetovo vedenje.

c) Povzročitelji pogosto **»zaslišujejo«** otroka o tem, kaj počne mama, kako poteka njihovo življenje ipd. Z otrokom se pogovorite, kako naj odgovori, da mu pri tem ne bo neprijetno in da hkrati ne bo ogrozili svoje varnosti ali varnosti svoje mame. Informirajte ga, kaj lahko odgovori, ko ga oče sprašuje o njegovih ali materinih aktivnostih.

d) Z otrokom se pogovorite o njegovih morebitnih **občutkih razpetosti med lojalnostjo do očeta in lojalnostjo do mame**. Prav tako se pogovorite o njegovih morebitnih nasprotujočih si občutkih do očeta in njegovega nasilnega vedenja ter o njegovih občutkih do mame in njene odločitve glede odnosa z očetom. Poslušajte, kaj ima povedati o lojalnosti in občutkih. Potrdite, da je **povsem normalno, da čuti jezo, zmedo in strah** in da ima do tega vso pravico. Sposobnost otroka, da se sooča in predela svoje občutke je odvisna od njegove razvojne stopnje, razumevanja nasilja in obsega nasilja v njegovi družini.

e) Izdelajta načrt, kako lahko, kadar bo potrebno, **pokliče svojo mamo** ali drugega družinskega člana_ico, ki bi lahko pomagal. Otrok se lahko z določeno osebo dogovori za geslo, torej besedo, ki jo bo izrekel v telefonskem pogovoru, če bo hotel sporočiti, da se ne počuti varno in naj ga pridejo iskat.

---

² Ker so povzročitelji nasilja v družini v večini primerov moški, v dokumentu govorimo o očetu kot o osebi, ki nasilje povzroča in o mami kot o osebi, ki nasilje doživlja. Kljub temu velja enako za primere, ko nasilje povzroča mama.

f) Prepričajte se, da otrok pozna **številko policije** in da ve, katere podatke mora povedati, ko kliče policijo (svoje ime in priimek, starost ter naslov; kaj se je zgodilo; kje se je zgodilo; koliko oseb je udeleženih).

g) Če stiki hkrati potekajo s **sorojenci_kami**, se z njimi pogovorite, kako lahko pomagajo eden drugemu.

h) Z materjo otroka raziščite vse njene pomisleke glede varnosti in načrtujte, koga o tem obvestiti in kako ravnati.

Povzeto po priročniku: ***Safety Planning with Children and Youth. A Toolkit for Working with Children and Youth Exposed to Domestic Violence***, Ministry of Justice, British Columbia. Dostopno na:
<http://www.pssg.gov.bc.ca/victimservices/shareddocs/child-youth-safety-toolkit.pdf>

Prevod in priredba: Društvo za nenasilno komunikacijo